

Examenul național de bacalaureat 2021
Proba E. d)
Logică, argumentare și comunicare

Testul 8

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. Scrieți pe foaia de examen litera corespunzătoare răspunsului corect, pentru fiecare dintre enunțurile de mai jos. Este corectă o singură variantă de răspuns.

- În funcție de sprijinul direct sau indirect pe experiență, demonstrațiile pot fi:
 - directe sau indirecte
 - intuitive sau formalizate
 - axiomatizate sau neaxiomatizate
 - deductive sau inductive
- Raționamentul *Unele situații de viață sunt neplăcute, întrucât unele situații de viață nu sunt plăcute* este:
 - deductiv imediat, de tip obversiune
 - inductiv incomplet, de tip inducție științifică
 - deductiv mediat, de tip silogism
 - inductiv complet, dar slab
- Termenii *gândire* și *memorie*, ca specii ale genului *proces cognitiv superior*, se află în raport de:
 - ordonare
 - încrucișare
 - contrarietate
 - identitate
- În propoziția *Păsările sunt vertebrate* este subînțeles un cuantor:
 - particular
 - universal
 - existențial
 - individual
- În cazul operației de clasificare, cu privire la termenii vagi, regula raportului de opoziție între clase se aplică:
 - doar marginii acestora
 - numai nucleului acestora
 - atât nucleului, cât și marginii acestora
 - tuturor extremităților acestora
- Este *logic vid* termenul:
 - definiție circulară corectă
 - suspect nevinovat
 - mașină de teren
 - infractor vinovat

7. Pentru a crește gradul de probabilitate al concluziei unei inducții incomplete, este necesar ca:
- numărul de cazuri studiate să fie maxim trei, iar aceste cazuri să poată fi alese aleatoriu
 - fiecare element al clasei să poată fi examinat individual, iar această clasă să fie finită și cu un număr mic de elemente
 - numărul de cazuri studiate să fie cât mai mare, iar aceste cazuri să fie semnificative pentru fenomenul studiat
 - premisele să devină, prin amplificare, mai generale decât concluzia
8. Inducția completă:
- are la bază observația și experimentul științific
 - poate produce concluzii false din premise adevărate
 - are valoare de cunoaștere ridicată
 - se poate aplica unei clase cu un număr relativ mic de elemente
9. Știind că *F* - *ființă vie*, *C* - *copil*, *E* - *copil energic* și *O* - *om*, alegeți șirul corect ordonat descrescător, din punct de vedere intensional:
- F, O, C, E*
 - C, E, O, F*
 - F, O, E, C*
 - E, C, O, F*
10. Propoziția *Unele probleme de chimie sunt interesante* este:
- universală afirmativă
 - universală negativă
 - particulară afirmativă
 - particulară negativă

20 de puncte

B. Fie termenii A, B, C, D și E, astfel încât termenul A este supraordonat față de termenii B și C, aceștia din urmă fiind în raport de contrarietate; termenii C și E sunt în raport de identitate; termenul D se află în raport de încrucișare, simultan, cu termenii B și A, dar în raport de opoziție cu cei doi termeni aflați în raport de identitate.

- Reprezentați, prin metoda diagramelor Euler, pe o diagramă comună, raporturile logice dintre cei cinci termeni. **2 puncte**
- Stabiliți, pe baza raporturilor existente între termenii A, B, C, D, E, care dintre următoarele propoziții sunt adevărate și care sunt false (notați propozițiile adevărate cu litera **A**, iar propozițiile false cu litera **F**):
 - Unii D nu sunt A.
 - Niciun D nu este B.
 - Unii A sunt B.
 - Niciun D nu este C.
 - Toți B sunt A.
 - Unii B nu sunt D.
 - Unii D sunt E.
 - Toți A sunt E.

8 puncte

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Se dau următoarele propoziții:

1. *Toate fructele sunt bogate în vitamine.*
2. *Unii șerpi sunt veninoși.*
3. *Niciun număr divizibil cu 4 nu este număr prim.*
4. *Unii oameni nu sunt blonzi.*

A. Construiți, atât în limbaj formal cât și în limbaj natural, subalterna propoziției 1, subcontrara propoziției 2, contrara propoziției 3 și supraalterna propoziției 4. **8 puncte**

B. Aplicați explicit operațiile de conversiune și obversiune, pentru a deriva conversa și obversa corecte ale fiecăreia dintre propozițiile 1 și 3, atât în limbaj formal, cât și în limbaj natural. **8 puncte**

C. Construiți, atât în limbaj formal cât și în limbaj natural, conversa obversei supraalternei propoziției 2, respectiv, conversa subcontrarei propoziției 4. **6 puncte**

D. Doi elevi, X și Y, opinează astfel:

X: *Dacă unele erori de argumentare sunt erori formale, atunci unele erori de argumentare nu sunt erori neformale.*

Y: *Dacă unele propoziții adevărate nu sunt propoziții științifice, atunci unele propoziții științifice nu sunt propoziții adevărate.*

Pornind de la această situație:

- a. scrieți, în limbaj formal, opiniile celor doi elevi; **4 puncte**
- b. precizați corectitudinea/incorectitudinea logică a raționamentelor formalizate; **2 puncte**
- c. explicați corectitudinea/incorectitudinea logică a raționamentului elevului Y. **2 puncte**

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

A. Fie următoarele două moduri silogistice: iai-1, eio-3.

1. Scrieți schema de inferență corespunzătoare fiecăruia dintre cele două moduri silogistice date și construiți, în limbaj natural, un silogism care să corespundă uneia dintre cele două scheme de inferență. **8 puncte**

2. Verificați explicit, prin metoda diagramelor Venn, validitatea fiecăruia dintre cele două moduri silogistice date, precizând totodată decizia la care ați ajuns. **6 puncte**

B. Construiți, atât în limbaj formal cât și în limbaj natural, un silogism valid, cu premise adevărate, prin care să justificați propoziția *“Toți oamenii sânguincioși sunt apreciați”*. **6 puncte**

C. Fie următorul silogism: *Unii elevi din clasa a IX-a sunt timizi. Prin urmare, întrucât nicio persoană care are încredere în sine nu este timidă, unii elevi din clasa a IX-a nu au încredere în ei înșiși.*

Pornind de la silogismul dat, stabiliți care dintre următoarele propoziții sunt adevărate și care sunt false (notați propozițiile adevărate cu litera **A**, iar propozițiile false cu litera **F**):

1. Termenul mediu este distribuit în ambele premise.
2. Subiectul logic al concluziei este reprezentat de termenul *persoană care are încredere în sine*.
3. Concluzia silogismului este o propoziție universală negativă.
4. Termenul major este distribuit atât în concluzie, cât și în premisă. **4 puncte**

D. Fie următoarea definiție:

Filosofia este artă a artelor și știință a științelor.

- a. Menționați o regulă de corectitudine pe care o încalcă definiția dată. **2 puncte**
- b. Precizați o altă regulă de corectitudine a definirii, diferită de regula identificată la punctul a. și construiți o definiție care să o încalce, având ca definit termenul „filosofie”. **4 puncte**

Examenul național de bacalaureat 2021
Proba E. d)

Logică, argumentare și comunicare
BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Testul 8

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. câte 2 puncte pentru fiecare răspuns corect, astfel:

1-d, 2-a, 3-c, 4-b, 5-b, 6-a, 7-c, 8-d, 9-d, 10-c

10x2p= 20 puncte

B.

1. reprezentarea corectă, prin metoda diagramelor Euler, pe o diagramă comună, a raporturilor logice dintre cei cinci termeni **2 puncte**

2. câte 1 punct pentru fiecare răspuns corect, astfel:

a-A, b-F, c-A, d-A, e-A, f-A, g-F, h-F

8x1p= 8 puncte

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

A. - câte 1 punct pentru construirea, în limbaj formal, a subalternei propoziției 1 (SiP), a subcontrarei propoziției 2 (SoP), a contrarei propoziției 3 (SaP) și a supraalternei propoziției 4 (SeP)

4x1p= 4 puncte

- câte 1 punct pentru construirea, în limbaj natural, a subalternei propoziției 1, a subcontrarei propoziției 2, a contrarei propoziției 3 și a supraalternei propoziției 4

4x1p= 4 puncte

B. - câte 1 punct pentru aplicarea explicită a operațiilor de conversiune și obversiune, pentru a deriva conversa și obversa corecte ale fiecăreia dintre propozițiile 1 și 3, în limbaj formal

2x2x1p= 4 puncte

- câte 1 punct pentru derivarea, în limbaj natural, a conversei fiecăreia dintre propozițiile 1 și 3

2x1p= 2 puncte

- câte 1 punct pentru derivarea, în limbaj natural, a obversei fiecăreia dintre propozițiile 1 și 3

2x1p= 2 puncte

C. - câte 1 punct pentru construirea, în limbaj formal, a conversei obversei supraalternei propoziției 2 (\sim PeS), respectiv, a conversei subcontrarei propoziției 4 (PiS)

2x1p= 2 puncte

- câte 2 puncte pentru construirea, în limbaj natural, a conversei obversei supraalternei propoziției 2, respectiv, a conversei subcontrarei propoziției 4

2x2p= 4 puncte

D. a. câte 2 puncte pentru scrierea, în limbaj formal, a fiecăreia dintre opiniile celor doi elevi

(X: SiP $\overset{o}{\rightarrow}$ So \sim P, respectiv Y: SoP $\overset{cs}{\rightarrow}$ PoS)

2x2p= 4 puncte

b. câte 1 punct pentru precizarea corectitudinii/incorectitudinii logice a fiecăreia dintre cele două raționamente formalizate (de exemplu, X: SiP $\overset{o}{\rightarrow}$ So \sim P, obversiune validă, Y: SoP $\overset{cs}{\rightarrow}$ PoS conversiune nevalidă)

2x1p= 2 puncte

c. explicarea corectitudinii/incorectitudinii logice a raționamentului elevului Y (de exemplu, Y: SoP $\overset{cs}{\rightarrow}$ PoS conversiune nevalidă, se încalcă legea distribuirii termenilor, termenul S apare distribuit în concluzie, dar nu este distribuit în premisă)

2 puncte

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

A.

1. - câte 2 puncte pentru scrierea schemei de inferență corespunzătoare fiecăruia dintre cele două moduri silogistice date, astfel:

MiP MeP

SaM MiS

SiP SoP

2x2p= **4 puncte**

- construirea, în limbaj natural, a unui silogism care să corespundă oricăreia dintre cele două scheme de inferență **4 puncte**

2. - câte 2 puncte pentru reprezentarea grafică, prin intermediul diagramelor Venn, a fiecăruia dintre cele două moduri silogistice date **2x2p= 4 puncte**

- câte 1 punct pentru precizarea deciziei privind validitatea fiecărui mod silogistic reprezentat grafic: iai-1 - mod silogistic nevalid, eio-3 - mod silogistic valid **2x1p= 2 puncte**

Notă: Punctajul se acordă numai în situația în care decizia privind validitatea fiecărui mod silogistic rezultă din reprezentarea grafică a acestuia.

B.

- construirea, în limbaj formal, a silogismului valid care să justifice propoziția dată **3 puncte**

- construirea, în limbaj natural, a silogismului valid, cu premise adevărate, care să justifice propoziția dată **3 puncte**

C.

câte 1 punct pentru fiecare răspuns corect, astfel:

1-F, 2-F, 3-F, 4-A

4x1p= **4 puncte**

D.

a. menționarea oricărei reguli de corectitudine pe care o încalcă definiția dată **2 puncte**

b. - precizarea oricărei alte reguli de corectitudine a definiției, diferită de regula de la punctul a.

2 puncte

- construirea definiției cerute, având ca definit termenul „*filosofie*”

2 puncte